

บทที่ 4

แนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา ชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี

ในการนำเสนอแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา
ชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยในระยะที่ 2 นี้
ขอเสนอเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. คำถามการวิจัย
2. วัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. แนวทางและวิธีการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
สิงห์บุรี
5. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุข
จังหวัดสิงห์บุรี
ซึ่งแต่ละตอนมีรายละเอียดดังนี้

คำถามการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 2 นี้ มีคำถามการวิจัยที่สำคัญ 2 คำถาม คือ

1. แนวทางและวิธีการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี
คืออะไร
2. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุข
จังหวัดสิงห์บุรีคืออะไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 2 นี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ คือ

1. เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุข
จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงาน
สาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 2 นี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กรอบการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 2 นี้ ใช้กรอบการวิจัยตามกระบวนการจัดการความรู้ ตามปัญหาและความต้องการการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี ที่ได้จากการวิจัยใช้ในระยะที่ 1 (R1) ดังนี้

1.1 การจัดตั้งชุมชนแนวปฏิบัติ

1.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.3 การเก็บรวบรวมความรู้

2. ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย

2.1 ผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 10 คน ซึ่งได้แก่

2.1.1 บุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรีที่มีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมวิจัย จำนวน 10 คน

2.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 3 คน ซึ่งได้แก่

2.2.1 ผู้บริหารในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 1 คน

2.2.2 ผู้รับผิดชอบงานพัฒนาคุณภาพ 5 ส. ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 1 คน

2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้และชุมชนแนวปฏิบัติ จำนวน 1 คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยจัดประชุมกลุ่มเฉพาะ (focus group discussion) ในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2550 เวลา 13.00 – 15.30 น. ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งการประชุมกลุ่มครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

3.1 ให้ผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี ได้ร่วมกันพิจารณาแสวงหาแนวทาง วิธีการ และกิจกรรมการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรีที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

3.2 ให้ผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี ได้ร่วมกันกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรีที่สามารถวัดได้ ตรวจสอบได้ และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

ภาพ 7 การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2550

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มเฉพาะมาตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามกรอบการวิจัยข้างต้น

แนวทางและวิธีการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี

จากการประชุมกลุ่มเฉพาะ วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2550 ผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันพิจารณาแนวทางและวิธีการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

1. ด้านการจัดตั้งชุมชนแนวปฏิบัติ

เนื่องจากในปัจจุบันสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรียังไม่มีการจัดตั้งชุมชนแนวปฏิบัติ เพราะบุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่มีโอกาสได้เรียนรู้เรื่องชุมชนแนวปฏิบัติ ควรดำเนินการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องชุมชนแนวปฏิบัติ โดยเชิญผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ในเรื่องชุมชนแนวปฏิบัติ มาให้ความรู้และให้ฝึกปฏิบัติจัดตั้งชุมชนแนวปฏิบัติที่มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัย

2. ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

บุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรีไม่เคยแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติ เนื่องจากขาดทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติ จึงควรดำเนินการเสริมสร้างความรู้และทักษะด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องชุมชนแนวปฏิบัติ โดยเชิญผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ในเรื่องชุมชนแนวปฏิบัติ มาให้ความรู้และให้ฝึกปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติ

3. ด้านการเก็บรวบรวมความรู้

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี ไม่มีการเก็บรวบรวมความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไว้เป็นคลังความรู้ขององค์กร เนื่องจากไม่มีการจัดบันทึกความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และไม่มีผู้รับผิดชอบเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไว้เป็นคลังความรู้ขององค์กร ควรดำเนินการดังนี้

3.1 ให้มีการจัดบันทึกความรู้ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชนแนวปฏิบัติไว้ทุกครั้ง

3.2 กำหนดให้กลุ่มงานพัฒนาบุคลากร รับผิดชอบเก็บรวบรวมความรู้จากบันทึกผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชนแนวปฏิบัติไว้เป็นคลังความรู้ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี

เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และเจตคติของบุคลากร อันจะช่วยให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพสูงขึ้น (ซูซัย สมิทธิไกร, 2542, หน้า 5) และการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จะส่งเสริมสมรรถภาพของบุคคลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลโดยตรงไปยังผลงานของสถาบัน สังคม และประชาชน (วิจิตร อวกุล, 2540, หน้า 14-15) โดยใช้กรณีการ

พัฒนาคุณภาพ 5 ส ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี เป็นประเด็นในการฝึกปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติเนื่องจากงาน 5 ส เป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มงานที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ ประกอบกับผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติคือบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 10 คน ซึ่งมีภาระงานประจำต้องรับผิดชอบ และมีเวลาในการเข้าร่วมการพัฒนาค่อนข้างจำกัด การพัฒนาควรสามารถดำเนินการได้ด้วยวิธีการที่ไม่ยากนัก ภายใต้ระยะเวลา งบประมาณและความพร้อมของบุคลากรที่จะสามารถเข้าร่วมการพัฒนาได้ ดังนั้น การวิจัยและพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรีครั้งนี้ ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาจึงเลือกใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องชุมชนแนวปฏิบัติ และพัฒนาทักษะจากการฝึกปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องตามกำหนดเวลา เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญ

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี

เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี ได้เกิดการพัฒนาขึ้นจริง ที่ประชุมกลุ่มเฉพาะจึงได้ร่วมกันพิจารณากำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicator: KPI) ของการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

1. ด้านการจัดตั้งชุมชนแนวปฏิบัติ
 - 1.1 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องชุมชนแนวปฏิบัติ จำนวน 1 ครั้ง
 - 1.2 ผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญทุกคนเข้ารับการอบรม จำนวน 10 คน
 - 1.3 มีการจัดตั้งชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 1 กลุ่ม
2. ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 - 2.1 มีการฝึกปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติ จำนวน 4 ครั้ง
 - 2.2 ผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญทุกคนเข้ารับการอบรมและฝึกปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 10 คน
3. ด้านการเก็บรวบรวมความรู้
 - 3.1 มีการจัดบันทึกผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรทุกครั้ง จำนวน 4 ครั้ง

3.2 มีการเก็บรวบรวมความรู้ไว้เป็นคลังความรู้ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรีโดยกลุ่มงานพัฒนาบุคลากรเป็นผู้รับผิดชอบ

ซึ่งแนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี นั้น สามารถสรุปได้ดังปรากฏในตาราง 14

ตาราง 14 แนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนแนวปฏิบัติในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี

กระบวนการ	ปัญหาและความต้องการการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา	ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา	เป้าหมายความสำเร็จ
1. การจัดตั้งชุมชนแนวปฏิบัติ	ไม่มีการจัดตั้งชุมชนแนวปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่มี โอกาสได้เรียนรู้เรื่องชุมชนแนวปฏิบัติ	เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องชุมชนแนวปฏิบัติ ด้วยการจัดอบรมและฝึกปฏิบัติ จัดตั้งชุมชนแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง	1. มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องชุมชนแนวปฏิบัติจำนวน 1 ครั้ง 2. ผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญทุกคนเข้ารับ การอบรมเชิงปฏิบัติการ 3. มีการจัดตั้งชุมชนแนวปฏิบัติ และมี แบ่งหน้าที่ของสมาชิกอย่างถูกต้อง จำนวน 1 กลุ่ม	1. จำนวน 1 ครั้ง 2. จำนวน 10 คน 3. จำนวน 1 กลุ่ม
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติเนื่องจากบุคลากรขาดทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติ	เพิ่มพูนทักษะด้วยการฝึกปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติ	1. ฝึกปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติจำนวน 4 ครั้ง 2. ผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญทุกคนเข้าร่วมฝึกปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแนวปฏิบัติ	1. จำนวน 4 ครั้ง 2. จำนวน 10 คน

ตาราง 14 (ต่อ)

กระบวนการ	ปัญหาและความต้องการการพัฒนา	แนวทางและวิธีการพัฒนา	ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา	เป้าหมายความสำเร็จ
3. การเก็บรวบรวมความรู้	ไม่มีการจัดบันทึกความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และไม่มีผู้รับผิดชอบเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อจัดทำคลังความรู้ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี	มีการจัดบันทึกผล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน แนวปฏิบัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และนำไปเก็บรวบรวมเป็นคลังความรู้ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี	1. มีการจัดบันทึกผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน แนวปฏิบัติ จำนวน 4 ครั้ง 2. มีการเก็บรวบรวมความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน แนวปฏิบัติ เป็นคลังความรู้ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 1 เรื่อง	1. จำนวน 4 ครั้ง 2. จำนวน 1 เรื่อง